

Miejsce na identyfikację szkoły

ARKUSZ PRÓBNEJ MATURY Z OPERONEM HISTORIA

POZIOM PODSTAWOWY

LISTOPAD
2013

Czas pracy: 120 minut

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 19 stron (zadania 1.–29). Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Odpowiedzi zapisz w miejscu na to przeznaczonym przy każdym zadaniu.
3. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
4. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
5. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie będą oceniane.

Życzymy powodzenia!

Za rozwiązanie
wszystkich zadań
można otrzymać
łącznie
100 punktów.

Wpisuje zdający przed rozpoczęciem pracy

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

PESEL ZDAJĄCEGO

--	--	--

**KOD
ZDAJĄCEGO**

Zadanie 1. (3 pkt)

Na podstawie fotografii starożytnego zabytku wykonaj polecenie.

Wymień trzy elementy lub cechy widoczne na ilustracji wskazujące na to, że zabytek z fotografii pochodzi ze starożytnego Egiptu.

.....

.....

.....

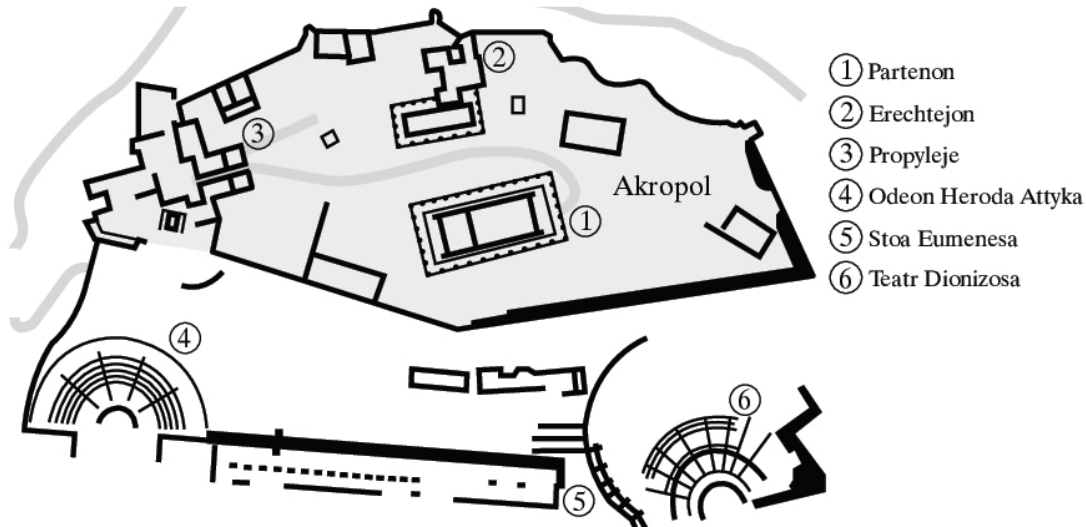
Zadanie 2. (3 pkt)

Podaj nazwy państw, z których dziejami są związane podane w tabeli teksty źródłowe. Przy każdym fragmencie wpisz odpowiednią nazwę.

1.	Nasz ustrój polityczny nie jest naśladownictwem obcych praw, a my sami raczej jesteśmy wzorem dla innych, niż inni dla nas. Nazywa się ten ustrój demokracją, ponieważ opiera się na większości obywateli, a nie na mniejszości. W sporach prywatnych każdy obywatel jest równy w obliczu prawa. Cyt. za: R. Kulesza, <i>Wojna peloponeska</i> , Warszawa 2006, s. 40.	
2.	Obserwując charakter chłopca nieugięty i oporny wobec wszelkiego przymusu, Filip spostrzegł, że łatwiej można dojść z nim do celu przez rozumne słowo niż przemocą i dlatego sam starał się dawać mu raczej dobrą radę niż rozkazy. Nie chciał też powierzać opieki nad nim i kierownictwa samym tylko nauczycielom muzyki i innych przedmiotów ogólnego wykształcenia, bo do tego trzeba było przy nim większego wysiłku [...]. Zaprosił więc do siebie najslawniejszego i najuczeńszego filozofa, Arystotelesa [...]. Plutarch, <i>Żywoty sławnych mężów</i> , t. 3, Wrocław 1955, s. 198.	
3.	Zaiste święty i nietykalny jest urząd trybuna, bo poświęcony jest ludowi i ludowi samemu przewodniczy. Ale też właśnie dlatego, jeżeli taki trybun sprzeciwia się swemu przeznaczeniu, jeżeli krzywdzi lud i kruszy jego siłę, i nie dopuszcza go do głosowania, sam siebie pozbawia tej godności, nie spełniając tych zadań, do jakich się zobowiązał, kiedy je przyjmował. Inaczej bowiem trybun mógłby nawet Kapitol zburzyć i arsenały okrętowe zniszczyć pożarem, a mimo to musiało by się go znosić na tym urzędzie! Plutarch, <i>Żywoty sławnych mężów</i> , t. 3, Wrocław 1955, s. 427.	

Zadanie 3. (5 pkt)

Na podstawie planu fragmentu starożytnego miasta oraz wiedzy pozaźródłowej wykonaj polecenia.

A. Podaj nazwę miasta, którego część ukazano na planie. Uzasadnij wybór, podając jeden argument wskazujący na to właśnie miasto.

.....

.....

.....

B. Wyjaśnij, jaką funkcję pełnił Erechtejon.

.....

C. Wpisz cyfrę, którą oznaczono na planie budowlę o przeznaczeniu muzycznym.

.....

D. Podaj nazwę porządku architektonicznego, w jakim zbudowano Partenon.

.....

Zadanie 4. (1 pkt)

Podkreśl poprawne zakończenie zdania.

W bitwie pod Cheroneą zwycięstwo odniósł

- a) Filip Macedoński.
- b) Temistokles.
- c) Leonidas.
- d) Kserkses.

Zadanie 5. (3 pkt)

Na podstawie planu oraz wiedzy pozaźródłowej wykonaj polecenia.

A. Podaj datę roczną bitwy przedstawionej na planie.

.....

B. Określ, jaki był wynik bitwy.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

C. Podkreśl nazwę państwa, u którego wybrzeży rozegrała się ukazana na planie bitwa.

- a) Grecja
- b) Egipt
- c) Rzym
- d) Kartagina

Zadanie 6. (3 pkt)

Przeanalizuj fragment opracowania naukowego, a następnie, posilując się wiedzą pozaźródłową, wykonaj polecenia.

Ważnym obszarem kolonizacji [...] stał się Płw. Iberyjski, obfitujący w cenne dla gospodarki [...] rudy metaliczne, zwłaszcza srebro. [...] Dalszym terenem kolonizacyjnym była północna Afryka. Początkowo przewodnią rolę odgrywała tu Utyka, później na plan pierwszy wysunęła się Kartagina, założona ok. 800 r. Siecią faktorii pokryły się wybrzeża północnej Afryki, ciągnąc się aż do Cieśniny Gibraltarskiej. Silną pozycję zajęli [...] [koloniści] na Sycylii, zwłaszcza na jej zachodnim cyplu. Mniejsze osady powstały na Sardynii, nadto na Korsyce i na wyspach Balearach. Koloniści wykorzystywali swą przewagę polityczną i ekonomiczną i zasiedlali najczęściej na podstawie umowy z naczelnikami plemion afrykańskich czy hiszpańskich niewielką połąć ziemi. Zajmowali się oni głównie handlem, wymieniając z zyskiem wyroby rzemiosła [...] na surowce zaplecza. W ten sposób i tu gromadziły się wielkie bogactwa w rękach arystokracji kupieckiej, która utrzymywała ścisłe kontakty z miastami macierzystymi [...].

J. Wolski, *Starożytność*, Warszawa 1994.

Historia. Poziom podstawowy
Próbna Matura z OPERONEM i „Gazetą Wyborczą”

A. Podkreśl nazwę obszaru, z którego pochodzili opisani w tekście koloniści.

- a) Fenicja
- b) Macedonia
- c) Ateny
- d) Korynt

B. Wymień nazwę jednej kolonii założonej w Afryce przez kolonistów opisanych w tekście.

.....

C. Podaj nazwę starożytnego państwa, które podbiło kolonie afrykańskie opisane w tekście.

.....

Zadanie 7. (2 pkt)

Spośród wymienionych w tabeli wydarzeń ze średniowiecza wybierz chronologicznie pierwsze i oznacz je literą A oraz chronologicznie ostatnie i oznacz je literą B.

1.	Śmierć biskupa Wojciecha Sławnikowica	
2.	Koronacja królewska Bolesława Chrobrego	
3.	Śmierć biskupa Stanisława ze Szczepanowa	
4.	Koronacja królewska Bolesława Szczodrego	
5.	Śmierć Mieszka II	

Zadanie 8. (4 pkt)

Na fotografii ukazano średniowieczną siedzibę zakonu. Podaj nazwę tego zakonu, a następnie oceń jego rolę w dziejach Polski. Uzasadnij swoją ocenę dwoma argumentami.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 9. (3 pkt)

Przeanalizuj tekst źródłowy, a następnie, posilując się wiedzą pozaźródłową, wykonaj polecenia.

My, [...] z Bożej łaski król Polski [...], pragnąc gorąco, aby rzecz pożyteczna i wszelka pomyślność rodzaju ludzkiego wzrastała, i nie wątpiąc, że to duchowieństwu i poddanym Królestwa naszego pożytek przyniesie, postanowiliśmy w mieście naszym Krakowie wyznaczyć i urządzić miejsce, na którym by „szkoła powszechna” kwitnęła, a na przyszłość po wieczne czasy tym pismem jej istnienie zapewnić chcemy. [...] Do tego miasta Krakowa niechaj zjeżdżają się swobodnie i bezpiecznie wszyscy mieszkańcy, nie tylko Królestwa naszego i krajów przyległych, ale i inni, z różnych części świata, którzy pragną korzystać z owej przesławnej perły wiedzy.

Cyt. za: *Wiek V–XV w źródłach*, oprac. M. Sobańska-Bondaruk, S.B. Lenard, Warszawa 1990, s. 269.

A. Podaj imię, przydomek i dynastię wystawcy dokumentu.

.....

B. Podaj wiek, w którym wystawiono dokument.

.....

C. Wyjaśnij, czego dotyczył zacytowany dokument.

.....

Zadanie 10. (3 pkt)

Na podstawie tekstu źródłowego – fragmentu dzieła nuncjusza papieskiego Eneasza Sylwiusza *Historia Bohemica* podkreśl poprawne zakończenia trzech zdań zamieszczonych na kolejnej stronie.

(Pewien Czech studiujący w Anglii przywiózł stamtąd pisma Wiklifa, które najbardziej podobaly się tym), którzy przejęci byli nienawiścią do Niemców. Wśród tych wybijał się na czoło [...], człowiek z zapadłej wsi zwanej [...] Gęś. Ten jako człowiek bystrego umysłu, wymowny i zamilowany w dialektyce, lubił bardzo obce poglądy. Chciwie też chwycił się nauki wiklefitów i począł nią trapić mistrzów niemieckich [na uniwersytecie praskim] w nadziei, że stropieni w ten sposób [...] szkołę opuszczą. Zażądano też od [króla] Wacława, aby uczelnia praska była rządzona na wzór paryski. [...] Oburzeni tym [...] Niemcy, [...] w jednym dniu w liczbie ponad dwa tysiące przenieśli się do Lipska, [...] i tam założyli sobie uniwersytet. (W Pradze) rządy w uniwersytecie stanęły otworem dla Czechów. Na jego czele stanął teraz [...] (mąż) wielce wymowny i sławny z czystości życia, (który począł teraz głosić naukę opartą na zasadach Wiklifa). Dogmatami zaś tej przekłętej jak zaraza sekty było, że papież rzymski równy jest innym biskupom, że wśród kapłanów nie ma żadnych różnic [...], że dusza, wychodząc z ciała, albo popada w wieczną karę, albo otrzymuje wieczną nagrodę i że nie ma żadnego ognia czyścowego. (Głosili też), że niepotrzebny jest modlić się za umarłych, gdyż wynaleźli to chciwi księża, że należy poniszczyć obrazy Boga i świętych [...], że każdy może głosić słowo Boże [...], że bierzmowanie [...] i ostatnie namaszczenie nie należą do sakramentów Kościoła [...], że chrzcić należy wodą rzeczną, że nie potrzeba użycia olejów świętych [...], że świątynią Boga jest cały świat i że pomniejszają jego majestat ci, którzy budują kościoły [...], że wreszcie szaty kapłańskie i (naczynia kościelne) [...] wcale są niepotrzebne.

Cyt. za: M. Patalon, *Fenomen chrześcijaństwa*, Słupsk 2001, s. 124.

Historia. Poziom podstawowy
Próbna Matura z OPERONEM i „Gazetą Wyborczą”

A. Zacytowany tekst dotyczy wydarzeń w Czechach w

- a) XIII w.
- b) XIV w.
- c) XV w.
- d) XVI w.

B. Czech, o którym jest mowa w tekście, to

- a) Jan Žižka.
- b) Jan Hus.
- c) Jerzy z Podiebradów.
- d) Menno Simmons.

C. Stosunek autora tekstu do reform religijnych w Czechach opisanych w tekście jest

- a) pozytywny.
- b) obojętny.
- c) przyjazny.
- d) negatywny.

Zadanie 11. (3 pkt)

Na podstawie ilustracji i wiedzy własnej wykonaj polecenia.

A. Podaj nazwę stylu architektonicznego przedstawionego obiektu oraz cechę wskazującą na ten styl.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

B. Wyjaśnij, jaką funkcję pełnił ukazany na ilustracji budynek.

.....

Zadanie 12. (4 pkt)

Do wydarzeń dopisz odpowiednie postacie. Odpowiedzi wybierz spośród podanych niżej.

Jan bez Ziemi, Henryk IV, Wilhelm Zdobywca, Ferdynand II Aragoński, Ryszard III

1.	Ukorzenie się w Canossie	
2.	Wydanie Wielkiej Karty Swobód	
3.	Zwycięstwo w bitwie pod Hastings	
4.	Poślubienie Izabeli Kastylijskiej i zjednoczenie Hiszpanii	

Zadanie 13. (4 pkt)

Na podstawie tekstu źródłowego i wiedzy pozaźródłowej wykonaj polecenia.

My [...] z łaski Bożej Wielki Książę Litwy i Rusi pan i dziedzic przyrodzony podajemy do wiadomości wszystkim, [...] jako dostojny książę [...] wyprawił uroczyste poselstwo do panów ziemian Polski [...]. Jako liczni cesarze, królowie i książęta rozmaici pragnęli z tym Wielkim Księciem Litewskim, życzyli sobie i radzi byli wejść w związki wieczyste powinowactwa, a co Bóg wszechmocny zachował dla osoby tejże najjaśniejszej królowej. Toteż, najjaśniejsza pani, niechaj Wysokość Wasza przyjmie do tak wielce zbawionego związku tegoż [...] Wielkiego Księcia, na syna, a najjaśniejszą księżną Jadwigę, córkę waszą najdroższą, Królową Polski, niechaj poślubi na prawą swą małżonkę. A sądzimy, że z tego wyniknąłaby chwała Boża, dusz zbawienie, ludziom zaszczyc i wzmoczenie państwa. Skoro zaś to, co przyręczone dojdzie do przewidzianego końca, natenczas [...] Wielki Książę z wszystkimi braćmi swymi jeszcze nie ochrzczoneymi, krewniakami, szlachcicami, ziemianami z wyższymi i najniższymi w swoich krajach zamieszkałymi, wiarę świętego, rzymskiego Kościoła przyjąć zamierza, pragnie i życzy sobie. [...]

Dla sprawy tej utwierdzenia, dla pewności i ubezpieczenia tenże [...] Wielki Książę przyrzeka wszystkie skarby swe złożyć i wydać na odzyskanie strat państw obojga, tak Polski, jak i Litwy. A tylko, jeżeli też pani Węgier córkę swą Jadwigę, królową polską przyręconą, odda mu w małżeństwo.

Cyt. za: <http://pthlodz.uni.lodz.pl/dydaktyka/zrodla/zrodlo13.pdf> (dostęp: 1 marca 2013)

A. Podaj, jak nazywał się władca, którego opisano jako Wielkiego Księcia.

.....

B. Wyjaśnij, kogo określono w źródle jako „taż pani Węgier” – podaj imię i dynastię.

.....

.....

C. Przedstaw dwa skutki, jakie przyniósł zacytowany dokument.

.....

.....

.....

.....

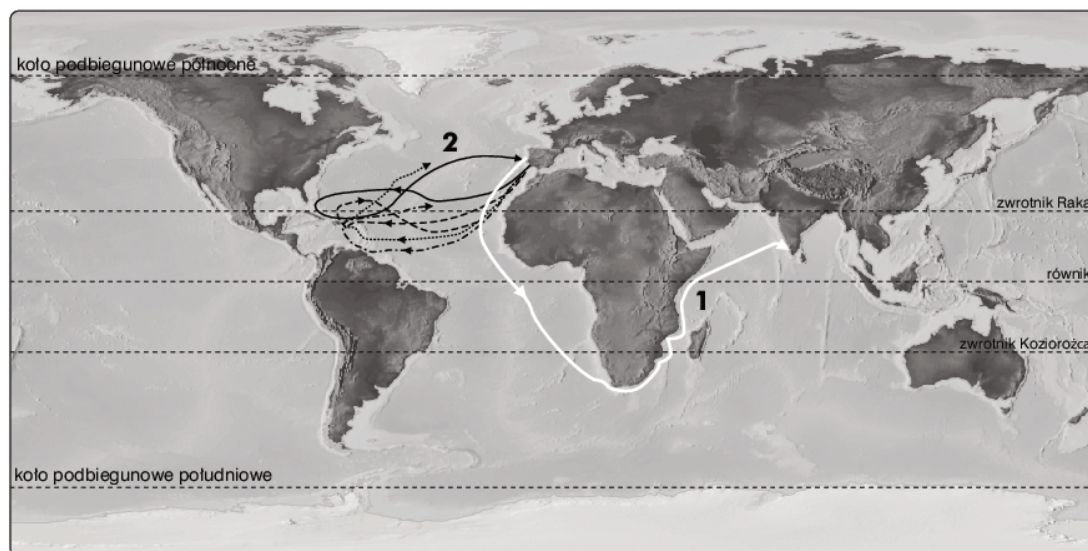
Zadanie 14. (4 pkt)

Przy władcach wymienionych w tabeli wpisz wiek, w którym panował w Polsce każdy z nich.

1.	Henryk Walezy	
2.	August III	
3.	Kazimierz Jagiellończyk	
4.	Stefan Batory	

Zadanie 15. (3 pkt)

Na podstawie mapy i wiedzy pozaźródłowej wykonaj polecenia.

A. Trasom wypraw odkrywczych oznaczonych cyframi przyporządkuj nazwiska dowódców wypraw. Wybierz je z poniższej listy.

Vasco da Gama, Bartolomeo Diaz, Krzysztof Kolumb, Amerigo Vespucci

Trasa 1:

Trasa 2:

B. Podaj bezpośredni skutek wyprawy, którą na mapie oznaczono cyfrą 2.

.....

Zadanie 16. (2 pkt)

Spośród poniżej podanych postaci historycznych podkreśl dwie zajmujące się głównie malarstwem.

- a) Claudio Monteverdi
- b) Johannes Vermeer
- c) Edgar Degas
- d) Miguel Cervantes

Zadanie 17. (3 pkt)

Na podstawie danych statystycznych podanych w tabeli rozstrzygnij, które z poniższych zdań są prawdziwe, a które fałszywe. Obok każdego zdania wpisz odpowiednio „prawda” lub „fałsz”.

Tabela. Zmiany zaludnienia wybranych miast europejskich w latach 1600–1800

Miasto	Liczba ludności w roku		
Londyn	1600 – 250 tys.	1700 – 675 tys.	1800 – 865 tys.
Paryż	1600 – 180 tys.	1700 – 500 tys.	1789 – 670 tys.
Wiedeń	1600 – 50 tys.	1750 – 175 tys.	1800 – 222 tys.
Berlin	1600 – 12 tys.	1700 – 29 tys.	1783 – 141 tys.

Dane za: A. Kersten, *Historia powszechna. Wiek XVII*, Warszawa 1984, s. 11.

1.	Pod koniec XVIII w. najludniejszym z miast wymienionych w statystyce był Paryż.	
2.	Pod koniec XVIII w. 50% z wymienionych w statystyce miast przekroczyło ćwierć miliona mieszkańców.	
3.	Pod koniec XVI w. ludność stolicy monarchii Habsburgów liczyła mniej niż ludność miasta leżącego w Brandenburgii.	

Zadanie 18. (4 pkt)

Do opisów aktów prawnych przytoczonych w tabeli dobierz ich nazwy. Odpowiedzi wybierz spośród podanych niżej.

zgoda sandomierska, akt konfederacji warszawskiej, unia brzeska, *pacta conventa*, uniwersał połaniecki

Historia. Poziom podstawowy
Próbna Matura z OPERONEM i „Gazetą Wyborczą”

1.	Zawarte w 1570 r. porozumienie szlachty różnowierczej w celu skutecznej obrony przed kontrreformacją. Przewidywało m.in. organizowanie wspólnych synodów, wzajemne uznanie sakramentów i urzędu kaznodziejskiego.	
2.	Umowa zawierana w Rzeczypospolitej pomiędzy królem elektem a szlachtą. Król przed objęciem tronu zobowiązywał się do realizacji postulatów uchwalonych na sejmie konwokacyjnym. Dotyczyły one m.in. polityki zagranicznej, obronności, podatków, finansowania oświaty. Po raz pierwszy umowę taką opracowano dla Henryka Walezego.	
3.	Wystawiony w czasie insurekcji kościuszkowskiej akt przyznający chłopom wolność osobistą. Zapewniał też nieusuwalność z użytkowanej ziemi pod warunkiem odrabiania pańszczyzny bądź zapłaty czynszu.	
4.	Porozumienie z 1596 r. zawarte między prawosławnym a katolickimi Kościołem w Rzeczypospolitej. Na jego mocy prawosławni w państwie polsko-litewskim przyjęli zwierzchnictwo papieża, lecz zachowali prawosławny obrządek.	

Zadanie 19. (4 pkt)

Przeanalizuj treść inskrypcji umieszczonej na warszawskim zabytku, a następnie, posiłkując się wiedzą pozaźródłową, wykonaj polecenia.

[...] na mocy wolnych wyborów król Polski, z tytułem dziedziczenia, następstwa i prawa – król Szwecji, w uміłowaniu pokoju i w sławie pierwszy pomiędzy królami, w wojnie i zwycięstwach nieustępujący nikomu, wziął do niewoli wodzów moskiewskich, stolicę i ziemie moskiewskie zdobył, wojska rozgromił, odzyskał Smoleńsk, złamał pod Chocimiem potęgę turecką, przez czterdzieści cztery lata panował, czterdziesty czwarty z szeregu królów, dorównał w chwale wszystkim [...].

[Dla upamiętnienia] chwały i pobożności kolumnę tę [...] wznieść kazał [...] roku Pańskiego 1643, rodzony i młujący syn, następca dzięki elekcji, kolejności i sprzyjającemu szczęściu, pełen wdzięczności w swych pragnieniach, uczuciach i czci, ojcu ojczyzny, rodzicowi najbardziej zasłużonemu, któremu już sława – trofeum, potomność – wdzięczność, wieczność – pomnik położyła, ponieważ była [mu] winna.

Cyt. za: tablica na zabytku.

A. Podaj nazwę zabytku, z którego pochodzi zacytowany tekst.

.....

B. Podaj, jak nazywał się fundator zabytku i argument wskazujący na tę osobę, wynikający z tekstu.

.....

.....

.....

.....

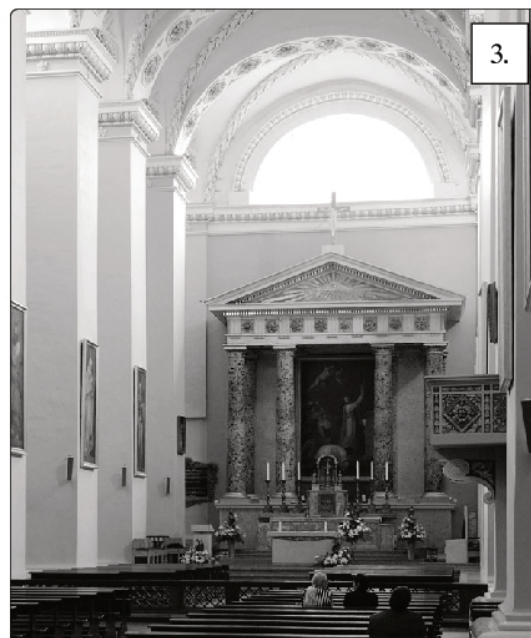
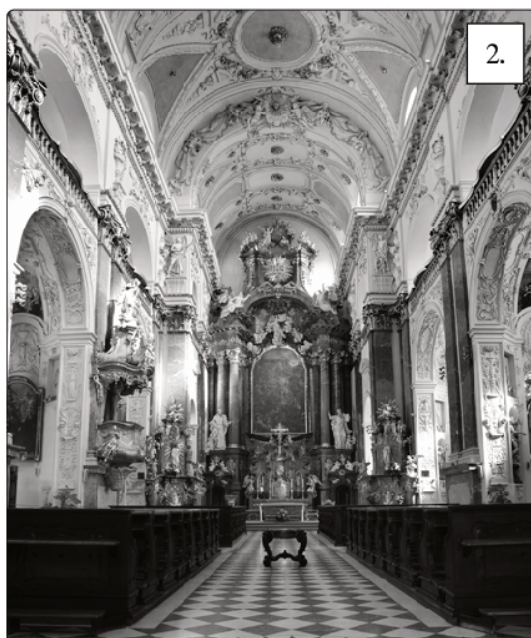
C. Wymień datę roczną wydarzenia określonego w tekście jako „złamanie potęgi tureckiej”.

.....

Zadanie 20. (5 pkt)

Przeanalizuj ilustracje, a następnie, posilkując się wiedzą pozazródłową, wykonaj polecenia.

Więcej arkuszy znajdziesz na stronie: arkusze.pl

A. Na fotografii A ukazano bryłę świątyni. Spośród pozostałych zdjęć dobierz to, na którym uwieczniono wnętrze w tym samym stylu architektonicznym. W wykropkowane miejsce przy fotografii kościoła wpisz cyfrę, którą oznaczono właściwe wnętrze.

B. Podaj nazwę stylu architektonicznego, jaki reprezentuje świątynia ukazana na fotografii A oraz dwie cechy tego stylu.

.....

.....

C. Podkreśl wiek, w którym powstawały budowle w stylu, w jakim zbudowano świątynię widoczną na zdjęciu A.

- a) XIII w.
- b) XV w.
- c) XVII w.
- d) XIX w.

Zadanie 21. (6 pkt)

Przeanalizuj fragment współczesnego opracowania, a następnie, posiłkując się wiedzą pozazródłową, wykonaj polecenia.

Pokój westfalski zawierał wiele postanowień dotyczących wewnętrznych stosunków w cesarstwie. Książęta otrzymali niemal pełną suwerenność, posiadali prawo zawierania sojuszy i traktatów zarówno między sobą, jak i z obcymi potęgami bez zgody cesarza. Niemcy na długi czas przestawały istnieć jako państwo. W kwestiach wyznaniowych i związanych z nimi sprawach terytorialnych zostało ustanowione, że wszystkie zmiany stanu posiadania do 1624 r. będą utrzymane w mocy. Odstępując od zasady cuius regio, eius religio, zapewniono ludności swobodę wyznania, pod warunkiem wypełniania obowiązków wobec władzy. Dotyczyło to luteranów, kalwinów i katolików, inne wyznania nadal były nieuznane.

Cyt. za: A. Kersten, *Historia powszechna. Wiek XVII*, Warszawa 1984, s. 126.

A. Wymień trzy, wzmiankowane w zacytowanym tekście, skutki pokoju westfalskiego dla cesarstwa.

.....

.....

.....

.....

B. Wyjaśnij, co oznacza zasada *cuius regio, eius religio*.

.....

.....

.....

.....

C. Podaj datę roczną zawarcia traktatu, o którym mowa w tekście.

.....

D. Podaj nazwę wojny, której zakończeniem był traktat wspomniany w tekście.

.....

Zadanie 22. (6 pkt)

Na podstawie tekstu źródłowego i wiedzy pozaźródłowej wykonaj polecenia.

Rok ten fatalny Polsce utrafił ją ciężką domową wojną. Zanosilo się na nią od lat dawniejszych z powziętych do króla publicznych i prywatnych niechęci, które w tym roku dojrzałości swojej doszedłszy, za powszechną zgodą sprostowania wszelkich bezprawioŃ wybuchnęły w jawne rozruchy, przed podniesiony od całego stanu rycerskiego rokosz. [...] Hasło straszliwe dla króla [...].

Gdy zaś rokoszanie żadnym sposobem nie dawali się skłonić do zaprzestania [...], a zbliżał się dzień oznaczony prawem, którego obrady zgromadzonych stanów kończyć się powinny, król rozkazał ogłosić edykt sejmowy [uniwersał zwołujący sejm], nakazujący rokoszantom, aby zjazd swój rozpuściwszy, broń złożyli i spokojność publiczną mieszać przestali. Wyznaczeni też zostali niektórzy senatorowie z rady przy boku króla będącej do traktowania z nimi o pokój, gdyby się ku temu rzecz nachyliła. I na tym skończył się sejm.

Z drugiej strony rokoszanie po uczynionej protestacji, że się dopominali od króla dopełnienia swej powinności i tego nie otrzymali, artykuł przysięgi króla, pozwalający wypowiedzieć mu posłuszeństwo, gdyby wyrażonym w niej paktom zadosyć nie uczynił, za służący temu przypadkowi uznali i obwieszczenie publiczne, że od zaprzysiężonego mu posłuszeństwa wolnymi zostali, rękami własnymi podpisali. [...] Król [...] nazajutrz [...] puścił się ku Krakowu [...]. Uprowadzili go rokoszanie i dnia 23 czerwca stanęli za [...], oczekując na niego w szyku do boju sprawionym. Byli oni przeświadczeni, że król z nimi bitwy stoczyć nie zechce i przez wyznaczonych na to od sejmu zeszłego delegatów o pokój z nimi traktować będzie; mieli też ufność, że żołnierze kwarciani, główna wojska królewskiego potęga, ile po większej części szlachta i obywatele, ze współobywatelami i krewnymi swymi nie będą mieli serca potykać się [...]. Nie zawiodło ich nadziei co do kwarcianych, gdy bowiem oba wojska w oczy sobie zajrzały, oprócz niewielu lekkokonnnych na harce wyjeżdżających, ciężki żołnierz, a mianowicie kwarciani stali nieporuszeni i z ich szeregu wyskoczywszy Gabriel Leźnicki zawiadomił rokoszanów, że od kwarcianych nie mają się czego obawiać. Ale gdy po odstąpieniu [...] wojska do swoich obozów, król Leźnickiego i innych potykać się wzbraniających surowo sądzić kazał, poznano, że on doprawdy bić się myśli i kwarcianych do walczenia zmusi. Unikając przeto nierównej bitwy rokoszanie, dla zwłoki czasu, póki by król godzić się z nimi nie zechciał albo im nie nadeszły posiłki [...] w ściśle zachowanym porządku odeszli. [...] Nie zdołali jednak wybiegać się od spotkania, król bowiem [...] ciągnięciem w ślad za uchodzącymi pomykał się, a gdy ich u wsi Guzowem [...] już do boju uszykowanych dognał, nie wdając się w żadne umowy, natychmiast hasło do bitwy wydać rozkazał. Szyk rokoszanów nie miał żadnych w odwodzie posiłków – złe też wybrali sobie do potyczki miejsce, stanęwszy na świeżo oranym polu, z którego tuman kurzawy kopytami końskimi wzruszony i przeciwnym wiatrem na nich pędzony, przy blasku bijącego w oczy słońca, tak im wzrok zamącał, że nic prawie przed sobą widzieć nie mogli. [...]

Ze strony [...] rokoszanów, gdy na poparcie rozpoczętej walki żadnej pomocy nie było i wysłane na odsiecz posiłki, obłąkane w swoim kierunku, na miejsce naznaczone sobie nie trafiły; [...] wtedy i ci, co zrazu dzielnie się potykali, [...] w różne rozsypali się strony. Zebrzydowski więc, który w wojsku rokoszanów władzę hetmana sprawował [...] zwinąwszy chorągwie, ustąpił z pola.

Cyt. za: *Wiek XVI–XVIII w źródłach*, oprac. M. Sobańska-Bondaruk, S.B. Lenard, Warszawa 1997, s. 266–269.

Historia. Poziom podstawowy
Próbna Matura z OPERONEM i „Gazetą Wyborczą”

A. Wyjaśnij, co oznacza użyte w tekście pojęcie „rokosz”.

.....

.....

.....

.....

B. Podaj nazwę, jaką określany jest rokosz przedstawiony w tekście.

.....

C. Podkreśl władcę, który panował w Polsce podczas opisanych w tekście wydarzeń.

- a) Henryk Walezy
- b) Zygmunt August
- c) Jan Kazimierz
- d) Zygmunt III Waza

D. Podaj nazwę miejscowości, w której rejonie rozegrała się ważna dla opisanego rokoszu bitwa. Wyjaśnij, dlaczego nie zakończyła się ona zwycięstwem rokoszan.

.....

.....

.....

E. Postaw znak X w rubryce tabeli, w której umieszczono właściwą definicję wojska kwarcianego, wspomnianego w źródle.

1.	Stałe wojsko finansowane z części dochodów królewskich, utworzone w wyniku reformy przeprowadzonej przez ruch egzekucyjny.	
2.	Stałe oddziały piechoty stworzone przez Stefana Batorego. Żołnierze wybierani byli z dóbr królewskich, po jednym z każdych 20 łanów.	
3.	Doborowa, fanatyczna piechota, która walczyła przyczyniła się do zwycięstwa pod Warną.	

Zadanie 23. (2 pkt)

Spośród wymienionych wydarzeń z XVIII w. wybierz chronologicznie pierwsze i oznacz je literą A oraz chronologicznie ostatnie i oznacz je literą B.

1.	Bitwa pod Poltawą	
2.	Traktat w Nystadt	
3.	Bitwa pod Raclawicami	
4.	Wybuch wojny o niepodległość Stanów Zjednoczonych	
5.	Pierwsza elekcja Stanisława Leszczyńskiego	

Zadanie 24. (3 pkt)

Podaj nazwę państwa, którego godło ukazano poniżej, a następnie wymień daty roczne powstania i formalnej likwidacji tego państwa.

Nazwa:

Data powstania:

Data formalnej likwidacji:

Zadanie 25. (5 pkt)

Przeanalizuj tekst źródłowy, a następnie, posilkując się wiedzą pozaźródłową, wykonaj polecenia.

Żołnierze! Druga wojna polska zaczęta. Pierwsza skończyła się pod Frydlandem i Tylżą; w Tylży Rosja poprzysięgła wieczne z Francją przymierze i wojnę z Anglią. Dziś łamie swe przysięgi. [...] Rosja idzie tam, gdzie ją ciągnie fatalność, jej przeznaczenie musi się wypełnić. Czyż sądzi, że ulegliśmy zwyrodnieniu? Czyż przestaliśmy być żołnierzami spod Austerlitz? Stawia nas między hańbą a wojną. Wybór nie może dla nas ulegać wątpliwości; marsz więc naprzód! Przejdźmy Niemien! Przenieśmy na jej obszary wojnę! Druga polska wojna przyniesie taką dla oręża francuskiego sławę, jak pierwsza, lecz pokój, który zawrzemy, będzie na silnych podstawach oparty i położy kres owemu butnemu wpływowi, jaki Rosja od 50 lat zaczęła wywierać na sprawy europejskie.

Cyt. za: *Wiek XIX w źródłach*, oprac. M. Sobańska-Bondaruk, S.B. Lenard, Warszawa 1998, s. 53.

A. Podaj datę roczną ogłoszenia zacytowanej odezwy. Podaj argument wskazujący na wybraną przez siebie datację.

.....
.....

B. Wskaż trzy miejscowości wymienione w cytowanym tekście i podaj daty roczne wydarzeń z nimi związanych.

.....

Zadanie 26. (4 pkt)

Przeanalizuj stwierdzenia zamieszczone w tabeli, związane z wojną secesyjną, a następnie rozstrzygnij, które z nich są prawdziwe, a które fałszywe. Obok każdego ze zdań wpisz odpowiednio „prawda” lub „fałsz”.

1.	W czasie wojny secesyjnej stolicą Skonfederowanych Stanów Zjednoczonych był Richmond.	
2.	W czasie wojny secesyjnej Kazimierz Pułaski dowodził oddziałami kawalerii Unii.	
3.	Abolicjoniści w większości byli mieszkańcami stanów północnych.	
4.	W bitwie pod Gettysburgiem zwycięstwo odniosły wojska Unii.	

Zadanie 27. (5 pkt)

Na podstawie ilustracji i wiedzy własnej wykonaj polecenia.

*Napis na ilustracji głosi: „Co król zdobywał, książę formował, feldmarszałek bronił, ratował i jednoczył żołnierz.”

A. Rozpoznaj i nazwij imionami i nazwiskami wszystkie postaci widoczne na ilustracji.

.....

.....

B. Wyjaśnij, w jakim celu sporządzono przedstawiony rysunek. Uzasadnij swoje zdanie.

.....

.....

.....

The map illustrates the Silesia region during the 1918-1921 Polish-Soviet War. It shows the borders of Germany (Niemcy) to the north and Czechoslovakia (Czechosłowacja) to the south. The area of conflict is marked with a hatched pattern, representing the areas affected by the Silesian Uprisings. The map includes numerous cities and towns, such as Kluczbork, Olesno, Zębów, Dobrodzień, Opole, Ożmek, Zawadzkie, Kamień Śląski, Gogolin, Strzele, Olszowa, Pyskowice, Bytom, Tarnowskie Góry, Będzin, Siemianowice, Mysłowice, Katowice, Tychy, Imielin, Pszczyna, Pawłowice, Zory, Rybnik, Pszczół, Wodzisław, Gorzyce, Ząbry, Czerwionka, Gliwice, Łabędy, Kędzierzyn, Koźle, Szypowice, Kuznia Raciborska, Racibórz, Babórz, and Ząbkowice. Arrows indicate the movements of German troops, showing their advance from the north and west towards the Silesian region. A scale bar at the bottom right indicates a distance of 20 km.

Legenda:

- obszary objęte walkami powstańczymi
- granica Polski po decyzji Rady Ambasadorów
- miasta oblężone przez powstańców:
- główne rejonny walk
- ruchy wojsk niemieckich

- a) Wiosna ludów na Dolnym i Górnym Śląsku
b) Powstanie wielkopolskie
c) Rabacja galicyjska
d) Powstania śląskie

Zadanie 29. (2 pkt)

Uzupełnij luki w zdaniach dotyczących początku I wojny światowej. Wpisz w nie nazwę państwa (a) i miasta (b).

I wojna światowa wybuchła w wyniku zamachu na następcę tronu (a)

Doszło do niego podczas wizyty arcyksięcia w (b)

Historia. Poziom podstawowy
Próbna Matura z OPERONEM i „Gazetą Wyborczą”

Brudnopis (*nie podlega ocenie*)

Więcej arkuszy znajdziesz na stronie: arkusze.pl

